

STARGARD - KLEJNOT POMORZA

Dobrze trafiłeś, gdyż miasto nasze uznać należy za wzorcowe dla nauki historii Pomorza. Nagromadzenie i klasa stargardzkich

objektów zabytkowych sprawiają, że gród nasz nie ma sobie równych na Środkowym i Zachodnim Pomorzu. Szczególnie interesujący jest obszar zajmowany przez miasto średniowieczne, które dało początek dzisiejszemu 75-tysięcznemu Stargardowi. Aby go przybliżyć, wytyczyliśmy trasę staromiejskiego szlaku turystycznego, pn. "STARGARD - KLEJNOT POMORZA". Szlak ten umożliwia zwiedzenie najważniejszych obiektów zabytkowych, ilustrujących wyjątkowość grodu nad Iną.

Trasa szlaku wiedzie, w swej większości, XVIII i XIX-wiecznymi plantami, o długości ok. 3 km. Biegną one wzdłuż potężnych wałów, bastionów, fos, bram, baszt i bastei, z którymi jedynie krakowskie konkurować mogą. Z perspektywy i z bliska podziwiać można strzeliste wieże kościołów (w tym świętojańską trzecią w Polsce), najokazalsze baszty w kraju oraz jedną - z dwóch w Europie - bramę, rozpiętą nad korytem rzeki. Prawdziwą ucztą dla każdego, będzie wizyta w monumentalnej kolegiacie Mariackiej najpiękniejszym, gotyckim, ceglany

Polsce.

Szlak "STARGARD - KLEJNOT POMORZA" biegnie po okręgu. Możesz, przeto, Drogi Gościu, rozpocząć jego zwiedzanie w każdym dogodnym dla Ciebie miejscu. Zarezerwuj sobie na to dwie godziny. Gdy zechcesz obejrzeć muzea, wejść na punkt widokowy i na koniec - odpocząć w jednym z urokliwych parków, powinieneś przewidzieć odpowiednio więcej czasu. Zapewniamy, że nie będzie on zmarnowany.

W 2010 roku stargardzką kolegiatę NMP i zespół fortyfikacji miejskich rozporządzeniem Prezydenta RP uznano za pomnik historii.

1. RYNEK STAROMIEJSKI - serce miasta średniowiecznego. Wytoczony w czasie lokacji Stargardu. Wokół najważniejsze budowle miasta oraz domy bogatych mieszczan. Do ubiegłego wieku - jarmarki.

2. RATUSZ - najokazalszy, spośród średniowiecznych tego typu obiektów na Pomorzu. Początki ok. 1250 r., przebudowany w XIVw. Obecna, późnogotycka forma II poł. XVI w. Szczyty zdobione kunsztownym maswerkim sieciowym. Wielki pożar w 1635 r. strawił wraz z ratuszem archiwum miejskie. Odbudowany. P

onowne zniszczenia w 1945 r. Kolejna odbudowa w latach 1957-61.

3. ODWACH - ok. 1720 r. w stylu barokowym. Siedziba straży stargardzkiego garnizonu. Brak pierwowzoru dla tego typu budowli na Pomorzu. Obecnie siedziba Muzeum.

4. KAMIENICE BAROKOWE - przy Rynku Staromiejskim. Nr 3 - XVII w. (Nowa Giełda?) odbudowana po pożarze w 1635 r., nr 4 - wybudowana w tym samym czasie (wcześniej teren cmentarza przykościelnego). Po zniszczeniach w 1945 r. - odbudowane w stylu barokowym. W kamienicy nr 4 siedziba Centrum Informacji Turystycznej, prowadzonego przez Towarzystwo Przyjaciół Stargardu.

5. KOLEGIATA NAJŚWIĘTSZEJ MARIII PANNY KRÓLOWEJ ŚWIATA - najcenniejszy zabytek Pomorza Zachodniego i Środkowego, jednocześnie najpiękniejszy, gotycki, ceglany kościół w Polsce. Inspiracja dla twórców dziesiątków budowli w minimum trzech krajach. Początek budowy w 1292 r., obecna bryła w kształcie z XIV-XV w. Dwuwieżowa bazylika z wieńcem kaplic w obejściu chóru. Typ hanzeatyckiej katedry miejskiej, reprezentowany jedynie w największych miastach Pobrzeża Bałtyku. Koronkowe, ceramiczne zdobienia elewacji; oryginalny wystrój wież - tzw. blenda stargardzka, unikalna galeryjka tryforyjna w prezbiterium podnoszą dodatkowo klasę dzieła. Wnętrze, po licznych zniszczeniach obiektu uboższe: ołtarz z 1663 r., malowidła ścienne (XV-XVIII w.), epitafia, ołtarze, obramowania wejść do kaplic (XVIII w.), witraże (XIX-XX w.).

6. ZESPÓŁ PLEBANII - trzy najstarsze budynki datowane na XIV, XVI i XIX w. W XV w. szkoła,

później: mieszkania duchownych i organistów, muzea, diakonat, biura parafii.

7. **BASZTA JEŃCÓW** - XV w., najprostsza ze stargardzkich baszt (forma cylindra), wys. 13 m, krenelaż.

8. **MURY MIEJSKIE** - podstawowy element umocnień Stargardu, jednego z najsilniej obwarowanych miast pomorskich. Z pierwotnego pierścienia o długości 2260 m (obejmował on obszar równy dwóm poznańskim starówkom) zachowało się 1040 m. Mur o wys. do 8 m. Skuteczność obronną murów podnosiły: czatownie - półbaszty (45), baszty (9), bramy z przedbramiami (4), basteje (4) oraz oddzielone od nich fosą wewnętrzną i oblaną zewnętrzną - wały z bastionami (usypane w XVI, a podwyższone w XVII w.) Idąc Aleją Słowiczą grzbietem dawnego wału, zobaczyć można (na planie nieoznaczone): amfiteatr i neorenesansową willę (1926 r.), zasłużonej dla Stargardu młynarskiej rodziny Karowów. Obecnie siedziba Młodzieżowego Domu Kultury.

9. **BASZTA TKACZY** - (Lodowa, Wieża Sukienników) - XV w., osiem kondygnacji, wys. 31 m.

Obok baszty Morze Czerwone, należy do najokazalszych baszt w Polsce. W perspektywie ul. Sukienniczej - piękna panorama fortyfikacji miejskich (niewiele takich w Polsce).

10. BASTEJA - pocz. XVI w. Wysunięty przed lico muru element fortyfikacji, dostosowany do rozwoju broni palnej. W XIX w. - funkcje mieszkalne, obecnie oddział Muzeum.

11. BRAMA PYRZYCKA - XIII - XV w., jedna z najpiękniejszych na Pomorzu, w formie zbliżona do nieistniejącej bramy Świętojańskiej. Przed nią, trakt ze Skalina zbiegał się z gościńcem pyrzyckim (zwanym do XIX w. Polską Drogą).

12. KOŚCIÓŁ ŚWIĘTEGO DUCHA - powstał w latach 1874 - 77. Neogotycka salowa budowla, z emporami we wnętrzu, wysmukła wieża o wys. ponad 50 m. Czwarta świątynia w tym miejscu.

13. DOM KLETZINA - (Rohledera) - I/II ćw. XVI w. Siedziba zamożnego kupca. Bogato zdobiony kamienno -cegłany szczyt. Obiekt odbudowany po zniszczeniach z 1945 r. Siedziba Miejskiej Biblioteki Publicznej.

14. BASZTA MORZE CZERWONE - najokazalsza baszta miejska w Polsce o wys. 34 m. Siedem kondygnacji, trzy galerie obronne. Przejście pod basztą przebito w 1869 r. Nazwa od czerwonego (rudę darniowe) koloru bagna przed basztą lub wg legendy - od morza krwi tu przelanej. W sezonie letnim - punkt widokowy.

15. WIEŻA CIŚNIENÍ - neogotycka z 1896 - 97 r. Wysokość 65 m, bogato zdobiona elewacja. Rzadki, tej klasy, zabytek techniki XIX w.

16. KOŚCIÓŁ ŚW. ŚW. PIOTRA I PAWŁA - z lat 1890-91. Neogotycki, na planie krzyża greckiego (wieża wys. 33 m). Jedna z pięciu stargardzkich świątyń, powstałych w tym okresie. Pierwotnie pw. Chrystusa, służył gminie reformowanej. W 1953 r. zamieniony na cerkiew.

17. TUNEL NEOGOTYCKI - stan obecny z XIX w. Znajduje się w okolicy nieistniejącego przedbramia bramy Świętojańskiej. W pobliżu tunelu znajduje się największy stargardzki bastion, zwany "Rondlem", który oprócz swych podstawowych, obronnych funkcji, służył ludwisarzom w XVI - XVII w., jako miejsce do wytapiania dzwonów

Widok z góry na Stargard, Klejnot Pomorza, szlak staromiejski

Katedra w Stargardzie, Klejnot Pomorza, szlak staromiejski

Wieża w Stargardzie, Klejnot Pomorza, szlak staromiejski

Mapa

Mapa